

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

53

Ustavni sud Republike Hrvatske, u Drugom vijeću za odlučivanje o ustavnim tužbama, u sastavu sutkinja Snježana Bačić, predsjednica Vijeća, te suci Mato Arlović, Davor Krapac, Ivan Matija, Duška Šarin i Miroslav Šeparović, članovi Vijeća, u postupku koji je ustavnom tužbom pokrenula A. B. iz C., koju zastupa punomoćnik Kosta Lacmanović, odvjetnik u odvjetničkom uredu u Virovitici, na sjednici održanoj 1. prosinca 2014. jednoglasno je donio

ODLUKU

I. Ustavna tužba se usvaja.

II. Ukida se:

– presuda Županijskog suda u Bjelovaru broj: GŽ-948/2011-2 od 5. svibnja 2011.

III. Predmet se vraća Županijskom sudu u Bjelovaru na ponovni postupak.

IV. Ova odluka objavit će se u »Narodnim novinama«.

O b r a z l o ž e n j e

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Pravodobnu i dopuštenu ustavnu tužbu podnijela je A. B. iz C. (u daljnjem tekstu: podnositeljica), koju u postupku pred Ustavnim sudom zastupa punomoćnik Kosta Lacmanović, odvjetnik u odvjetničkom uredu u Virovitici.

Ustavna tužba podnesena je protiv presude Županijskog suda u Bjelovaru broj: GŽ-948/2011-2 od 5. svibnja 2011. (u daljnjem tekstu: drugostupanjska presuda), kojom je usvojena žalba tuženika i preinačena presuda Općinskog suda u Virovitici broj: P-1084/09 od 21. prosinca 2010. (u daljnjem tekstu: prvostupanjska presuda), na način da je odbijen kao neosnovan tužbeni zahtjev podnositeljice kojim od tuženika (svojem bivšeg supruga) traži isplatu novčanog iznosa na ime naknade za uskraćeno uzdržavanje djeteta.

Prvostupanjskom presudom naloženo je tuženiku isplatiti podnositeljici iznos od 36.310,90 kuna sa zakonskim zateznim kamatama uz naknadu parničnog troška.

1.1. Podnositeljica u ustavnoj tužbi navodi da su joj osporenim drugostupanjskom presudom povrijeđena ustavna prava zajamčena člancima 14. stavkom 2. i 29. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske ((»Narodne novine« broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.).

Stoga predlaže da Ustavni sud njezinu tužbu usvoji, ukine osporenu presudu te predmet vrati Županijskom sudu u Bjelovaru na ponovno odlučivanje.

2. Za potrebe ustavnosudskog postupka, na temelju članka 69. alineje 3. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 99/99., 29/02. i 49/02. – pročišćeni tekst, u daljnjem tekstu: Ustavni zakon) pribavljen je parnični spis Općinskog suda u Virovitici broj: P-1084/09.

II. ČINJENICE I OKOLNOSTI SLUČAJA

3. U postupku koji je prethodio ustavnosudskom, podnositeljica je dana 17. studenoga 2008. podnijela tužbu Općinskom sudu u Virovitici protiv tuženika, tražeći od njega isplatu novčanog iznosa na ime naknade za neisplaćeno uzdržavanje njihovog mldb. sina, koji je nakon prestanka bračne zajednice roditelja 2002. godine pa sve do kraja 2007. godine živio s njom i njezinim roditeljima. Brak stranaka razveden je presudom od 27. siječnja 2009., kada je zajedničko dijete povjereno ocu, dok je majka obvezna plaćati po 600,00 kuna mjesečno ocu za uzdržavanje djeteta. U provedenom postupku utvrđeno je da je u spornom periodu majka uzdržavala dijete, uz pomoć svojih roditelja, te da stranke u tom razdoblju nisu imale sporazum o uzdržavanju djeteta, a što je imalo za posljedicu neispunjavanje tuženikove zakonske obveze plaćanja uzdržavanja u novcu, što je tuženik pokušao kompenzirati kupnjom odjeće i obuće, mobitela, školske opreme, plaćanjem ljetovanja i na druge slične načine.

3.1. Općinski sud u Virovitici je u svojoj presudi broj: P-589/08-9 od 5. svibnja 2009., naveo da tuženik kupovanjem raznih stvari nije ispunio svoju zakonsku obvezu jer ti povremeni izdaci koje je za dijete imao u spornom razdoblju ne ulaze u troškove uzdržavanja. Prvostupanjski sud je, također, naveo:

»(...)

... troškovi koje je tuženik imao za vrijeme boravka djeteta u njegovom domaćinstvu ne ulaze u troškove uzdržavanja, niti ih sud prilikom određivanja visine obveze plaćanja doprinosa za uzdržavanje uzima u obzir.

(...)

Kako je tužiteljica u utuženom razdoblju snosila troškove uzdržavanja mldb. djeteta sukladno odredbi čl. 244. OBZ-a, ima pravo tražiti naknadu troškova od drugog roditelja, odnosno tuženika, pa je slijedom iznijetog riješeno kao u izreci.

(...)«

3.2. Povodom žalbe tuženika, Županijski sud u Virovitici donio je rješenje broj: GŽ-535/09-2 od 19. studenoga 2009., kojim je kao osnovana prihvaćena žalba tuženika, ukinuta navedena prvostupanjska presuda i predmet vraćen prvostupanjskom sudu na ponovni postupak. U obrazloženju rješenja, između ostalog je istaknuto:

»(...)

Izostalo je utvrđenje prvostupanjskog suda da li je i u kojoj mjeri tuženik platio stvari koje je prvostupanjski sud naveo i što ne prihvaća kao podmirenje potreba djeteta u smislu postavljenog prigovora tuženika da je doprinosa za uzdržavanje, pa da tužbeni zahtjev ne bi bio osnovan.

(...)«

U pogledu prigovora promašene aktivne legitimacije podnositeljice, koji je tuženik istaknuo u žalbi, drugostupanjski sud je izričito naveo:

»(...)

Pogrešno žalba prigovara aktivnoj legitimaciji tužiteljice jer se ne radi o tužbi iz čl. 209. ObZ-a (Narodne novine broj 116/03, dalje: ObZ-a iz 2003.) u vezi čl. 9. Zakona o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona (Narodne novine 107/07, dalje: ZID ObZ-a iz 2007.), već iz čl. 244. ObZ-a iz 2003. u vezi čl. 35. ZID ObZ-a iz 2007., dakle o zahtjevu osobe koja je umjesto tuženika, obveznika plaćanja uzdržavanja, uzdržavala dijete stranaka, koja, od obveznika, koji nije plaćao uzdržavanje, ima pravo tražiti ono što je umjesto njega platila na ime uzdržavanja.

(...)«

3.3. Nakon ponovno provedenog postupka, prvostupanjski sud je donio presudu broj: P-1084/09-25 od 21. prosinca 2010., kojom je tužbeni zahtjev podnositeljice utvrđen u većem dijelu osnovanim i u čijem se obrazloženju, između ostalog, ističe:

»(...)

Postupajući po uputi Županijskog suda u Virovitici, sadržanoj u presudi Gž-535/09, sud je utvrđivao kroz cijelo sporno razdoblje potrebe djeteta, mogućnosti roditelja uz primjenu podataka o potrebama djeteta, iskazanim po Ministarstvu pravosuđa RH za utuženo razdoblje, te koliko je koji od roditelja doprinio za uzdržavanje, koliko je tuženik morao doprinositi za uzdržavanje, kako bi se konačno moglo utvrditi koliko je tužiteljica umjesto tuženika platila za uzdržavanje djeteta stranaka, a što može osnovano potraživati od tuženika.

(...)

... obzirom da ovo nije parnica u kojoj bi se naložilo roditelju da doprinosi za uzdržavanje djeteta, već parnični postupak u kojem osoba koja je davala uzdržavanje za drugog, potražuje temeljem odredbe čl. 244. ZPP-a (misli se vjerojatno na čl. 244. ObZ-a, op. Ust. suda) povrat novca danog za uzdržavanje, sud je vezan tužbenim zahtjevom u iznosu od 800,00 kuna mjesečno, koliko je po navodima same tužiteljice, ona davala na ime uzdržavanja umjesto tuženika.

(...)

Kako je tužiteljica u utuženom razdoblju snosila troškove uzdržavanja mladb. djeteta, sukladno odredbi čl. 244. OBZ-a, ima pravo tražiti naknadu troškova od drugog roditelja, odnosno tuženika, pa je slijedom iznijetog riješeno kao u izreci.

(...)«

3.4. Povodom žalbe tuženika, spis je dostavljen na odlučivanje Županijskom sudu u Bjelovaru. Drugostupanjski sud je osporenim presudom prihvatio žalbu tuženika i preinačio prvostupanjsku presudu. U obrazloženju osporene presude, između ostalog, je istaknuto:

»(...)«

Među strankama nije sporno da je tijekom utuženog razdoblja tuženik kao otac platio troškove i usluge prema ispostavljenim računima, no tuženik nije dokazao da bi sa tužiteljicom i majkom postigao sporazum o plaćanju uzdržavanja kroz kupovinu robe i plaćanjem usluga, a naročito ne da bi iznosi koje je tuženik prosječno mjesečno izdvajao, bili dostatni za zadovoljenje životnih potreba djeteta u opsegu u kojem je otac morao doprinositi za svoje dijete da je podnesena tužba radi uzdržavanja, primjenom odredbe čl. 209. u vezi čl. 207. Obiteljskog zakona ('Narodne novine' br. 116/03, 17/04 i 136/04, u daljnjem tekstu: ObZ-a iz 2003.), prema kojoj odredbi su roditelji dužni uzdržavati svoje malodobno dijete, prema svojim mogućnostima.

Na temelju takvog utvrđenja prvostupanjski sud pravilno zaključuje da je temeljem odredbe čl. 244. ObZ-a iz 2003., roditelj koji je umjesto drugog roditelja, obveznika plaćanja uzdržavanja, sam uzdržavao zajedničko dijete, mogao podnijeti tužbu radi isplate iznosa koje je bio dužan platiti roditelj, koji to nije učinio. Međutim, donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona ('Narodne novine' br. 107/07, u daljnjem tekstu ZID ObZ-a iz 2007.), odredbom čl. 9., kojim su u čl. 209. ObZ-a iz 2003. dodani stavci 2., 3. i 4., pravo tražiti naknadu za uskraćeno uzdržavanje dano je djetetu, a ne roditelju s kojim je dijete živjelo.

Odredbom čl. 60. ZID ObZ-a iz 2007. propisano je da se odredba čl. 9. ZID ObZ-a iz 2007 primjenjuje i na odnose koji su nastali prije stupanja na snagu ovog Zakona, koji je stupio na snagu dana 1. siječnja 2008.

Nadalje, odredbom čl. 61. ObZ-a iz 2007. propisano je da se na postupke pokrenute prije stupanja na snagu ovog Zakona primjenjuje ObZ iz 2003., ali ako bude ukinuta prvostupanjska presuda, daljnji postupak se nastavlja primjenom odredaba ovog Zakona.

Uvidom u prijamni štambilj na tužbi, utvrđuje se da je tužba u ovom predmetu podnesena dana 17. studenoga 2008. godine, pa se u konkretnom predmetu ima primijeniti ZID ObZ-a iz 2007, prema kojem tužiteljica nije aktivno legitimirana na podnošenje tužbe.

(...)«

Povodom osporene drugostupanjske presude podnositeljica je podnijela ustavnu tužbu.

III. PRIGOVORI PODNOSITELJICE